

Pembiayaan Perbankan Islam dan Kadar Pengeluaran Negara: Kes Malaysia

Islamic Financing and the Growth of National Products: The Malaysian Case

SHIM MAN KIT & AISYAH ABDUL RAHMAN

ABSTRAK

Untuk membangunkan ekonomi sesebuah negara, cara yang paling berkesan adalah dengan melakukan perdagangan. Perdagangan merupakan kegiatan pertukaran barang dan perkhidmatan antara penjual dan pembeli secara sukarela melalui media pertukaran seperti wang. Melalui aktiviti perdagangan, sesebuah negara dapat menikmati barang dan perkhidmatan daripada negara lain. Secara tidak langsung, berlaku pemindahan teknologi dan ini memberi kesan yang positif terhadap perkembangan ekonomi sesebuah negara. Walau bagaimanapun, sumber dana diperlukan bagi menjayakan aktiviti perdagangan di mana dana diperlukan untuk tujuan membeli premis, mesin dan jentera, bahan mentah dan sebagainya. Jika dipertimbangkan dari aspek keselamatan dan amaun pinjaman yang besar, membuat pinjaman dengan bank merupakan pilihan yang terbaik berbanding dengan meminjam dari ahli keluarga mahupun kawan-kawan. Sistem perbankan terbahagi kepada perbankan konvensional dan perbankan Islam. Umumnya, perbankan Islam mengharamkan amalan riba manakala perbankan konvensional mengambil kira kadar faedah. Artikel ini bertujuan mengkaji hubungan pembiayaan perbankan Islam dengan kadar pengeluaran negara di Malaysia. Artikel kajian ini, faktor-faktor lain seperti deposit perbankan Islam dan kadar inflasi juga dimasukkan sebagai pembolehubah yang mempengaruhi kadar pengeluaran negara. Kajian ini dijalankan dengan menggunakan ujian kointegrasi dan ujian Model Vektor Pembetulan Ralat (VECM) untuk melihat hubungan antara pembolehubah bagi jangka panjang dan jangka pendek. Hasil kajian mendapati bahawa pembiayaan perbankan Islam mempengaruhi kadar pengeluaran negara secara positif dan mempunyai pengaruh dalam jangka panjang dan jangka pendek. Oleh itu, para penggubal dasar dan institusi perbankan Islam harus masing-masing mengambil kira hubungan positif ini dalam merangka strategi pembangunan negara dan pengurusan risiko agar ekonomi negara dapat berkembang dengan lebih maju.

Kata kunci: Pembiayaan, kadar pengeluaran negara, perbankan konvensional; perbankan Islam

ABSTRACT

The most effective way to develop the economy of a country is to trade. Trade is an activity of exchanging goods and services between buyers and sellers on a voluntary basis through the medium of exchange such as money. Trade makes it possible for a country to enjoy goods and services from other countries, besides indirectly benefitting from a transfer of technologies, which can have a positive effect on the development of a country's economy. However, commercial activities require funds to purchase premises, machinery, equipment, raw materials and others. From the viewpoint of security and amount loaned, the best option is to borrow from a bank compared to borrowing from family members or friends. The banking system is divided into conventional banking and Islamic banking. Islamic banking prohibits usury, while conventional banking practises interest rates. This article examines the relationship between Islamic financing and the growth of national products in Malaysia. It includes as variables that affect the output growth such factors as banking deposits and the rate of inflation. The study used co-integration tests and test vector error correction model (VECM) to examine the relationship between variables in both the long and short term. The study found that Islamic finance affects the growth of national products positively and has influence in the long and short term. Thus, in formulating national development strategies and risk management for the country's economy, policy-makers and banking institutions should be mindful of this positive relationship.

Keywords: Financing; growth of national products, conventional banking; Islamic banking

PENGENALAN

Perbankan Islam terlibat dalam pelbagai aktiviti ekonomi negara seperti membiayai sektor benar ekonomi negara. Sektor benar merujuk kepada sektor yang menghasilkan barang dan perkhidmatan melalui gabungan bahan

mentah dan faktor pengeluaran lain seperti tenaga kerja dan modal. Pada hakikatnya, perbankan Islam tidak dibenarkan mengenakan kos tambahan terhadap pinjaman kewangan pada jangka pendek atau panjang, overdraf, cagaran ataupun bil-bil perbendaharaan. Perbezaan yang paling ketara di antara perbankan Islam dan perbankan

konvensional adalah bagi perbankan konvensional kedua-dua item pertukaran dalam urus niaga boleh ditangguh atau ditundakan. Malah, barang yang dibeli boleh dijual tanpa mengambil alih hak pemilikan aset dan risiko yang berkaitan. Bagi perbankan Islam, hanya salah satu item kontrak pertukaran boleh ditunda sementara penghantaran atau item pertukaran harus diberikan dan diambil, sebagaimana yang ditetapkan dalam kontrak, bersama-sama dengan pengalihan risiko yang berkaitan.

Operasi perbankan Islam berlaku dalam beberapa kategori. Antaranya ialah yang melibatkan pertukaran barang dengan wang yang berlaku secara serentak, penghantaran barang dengan barang secara tertunda, dan pembayaran dahulu dengan menundakan penghantaran barang. Dalam situasi ini, perbankan Islam biasanya bertindak sebagai orang tengah dalam membantu pelanggan membeli atau menjual barangan dan memperoleh hasil sewa atau keuntungan (perbezaan di antara harga jual dan beli) dalam transaksi tersebut.

Konsep *Murabahah* berdasarkan prinsip 'nilai-tambah' di mana bank dipertanggungjawab untuk membeli barangan bagi pihak pelanggan dan menjual semula kepada pelanggan pada harga kos dan termasuk margin keuntungan yang dipersetujui antara kedua-dua penjual dan pembeli. Konsep *ijarah* pula melibatkan dua perjanjian yang berasingan. Kontrak pertama iaitu kontrak pemajakan atau penyewaan akan ditandatangani terlebih dahulu sebelum kontrak kedua iaitu kontrak Bai' (belian) dimeterai. Pelanggan akan memajakkan aset kepada bank pada kadar sewa yang telah dipersetujui untuk suatu tempoh. Pada akhir tempoh, kontrak kedua membolehkan pelanggan membeli balik aset tersebut pada harga yang telah dipersetujui.

Dalam konsep *Mudharabah*, bank akan membekalkan keseluruhan modal yang diperlukan untuk menjalankan sesuatu projek manakala pelanggan akan bertanggungjawab ke atas pengawalan, pengurusan dan tenaga pekerja. Keuntungan daripada projek tersebut akan dibahagikan mengikut persetujuan dua pihak tetapi dalam situasi kerugian, jumlah kerugian dibendung oleh bank. Konsep *Bai' as-Salam* merujuk kepada perjanjian di mana pembayaran dilakukan sekarang untuk penghantaran barang tertentu pada masa depan.

Perbankan Islam membiayai perkembangan ekonomi negara dalam pelbagai sektor seperti pertanian, perlombongan dan kuari, perkilangan dan sebagainya. Selain itu, perbankan Islam juga memberi pinjaman kepada individu seperti urusan pembelian premis, aset seperti kenderaan serta memulakan perniagaan. Salah satu tanggungjawab sosial perbankan Islam adalah untuk membangunkan pertumbuhan ekonomi negara berlandaskan prinsip-prinsip *Syari'ah* agar kehidupan rakyat makmur, peluang pekerjaan tercipta, pengangguran berkurang, kadar jenayah berkurang, dan taraf hidup meningkat.

Walaupun perbankan Islam telah wujud di Malaysia lebih daripada 20 tahun, kajian yang berkaitan yang telah dijalankan adalah tidak banyak. Kegiatan yang dijalankan oleh perbankan Islam dan perbankan konvensional adalah sama tetapi berbeza dari segi prinsip. Sumbangan aktiviti pembiayaan perbankan Islam terhadap pertumbuhan ekonomi negara menjadi persoalan dalam kajian ini. Objektif kajian ini adalah untuk menyelidik sama ada sumber dana yang diagihkan dalam pembiayaan perbankan Islam memainkan peranan dalam menyumbang kepada pendapatan negara.

KAJIAN LEPAS

Menurut Keynes dalam teori makroekonomi, pendapatan negara dipengaruhi oleh faktor penggunaan, pelaburan dan perbelanjaan kerajaan iaitu $Y = C + I$, di mana Y ialah pendapatan (output) negara, C mewakili penggunaan dan I mewakili pelaburan. Ini bermakna, jika penggunaan isi rumah meningkat dan pelaburan juga meningkat, maka pendapatan negara juga akan bertambah. Antara kajian yang menyelidik tentang hubungan pelaburan swasta dengan pendapatan negara adalah Suliman (2004), Landon dan Smith (2009), J. Jongwanich dan A. Kohpaiboon (2008).

Dalam kajian Suliman (2004), beliau menyatakan bahawa kemajuan dalam tingkat pembangunan perantaraan kewangan dan sumber manusia mempunyai peranan yang penting ke atas pertumbuhan ekonomi melalui saluran pelaburan langsung asing dan saluran pelaburan domestik. Manakala, Landon dan Smith (2009) pula menunjukkan penyusutan pelaburan akan menjejaskan kecekapan sektor benar ekonomi negara. Malah pelaburan dianggap sebagai syarat perlu dalam pembangunan negara (World Bank).

Dalam kajian Jongwanich dan Kohpaiboon (2008) mengenai corak dan penentu pelaburan swasta di Thailand dalam tempoh tahun 1960 hingga 2005, didapati dalam jangka pendek, pelaburan ditentukan oleh pendapatan negara, dana modal serta kadar pertukaran wang. Dalam jangka panjang pula, pelaburan swasta ditentukan oleh pendapatan negara, kadar pertukaran wang dan kos pelaburan. Kesimpulan kajian empirikal menunjukkan bahawa wujud hubungan di antara pelaburan swasta dan pengeluaran negara sama ada dalam jangka pendek mahupun jangka panjang. Memandangkan sebahagian besar pelaburan swasta dibiayai oleh sektor perbankan, terdapat juga kajian yang melihat hubungan langsung di antara pembiayaan perbankan dan kakar pengeluaran negara. Antaranya adalah Jeong et al. (2003) dan Bazoumana Ouattara (2004).

Jeong et al. (2003) mengkaji hubungan kemampuan pembiayaan sektor perbankan dengan prestasi ekonomi di Amerika Syarikat antara tahun 1934 hingga 1996. Hasil kajian menunjukkan wujudnya pergantungan yang mendalam antara sektor perbankan dengan sektor benar

di Amerika Syarikat pada tempoh tahun 1942 hingga 1996. Pandangan ini konsisten dengan Bazoumana Ouattara (2004) yang mengkaji penentu pelaburan swasta di Senegal bagi tempoh tahun 1970 hingga 2000. Beliau telah menunjukkan bahawa pembiayaan swasta, syarat perdagangan dan pelaburan asing adalah signifikan dengan kadar pengeluaran negara dalam jangka panjang.

Kajian lepas di atas adalah untuk menunjukkan wujudnya perhubungan antara pembiayaan dengan kadar pertumbuhan ekonomi negara sebagai sokongan untuk kajian yang dijalankan.

METOD KAJIAN

Kajian yang dijalankan bermula dari Januari 2000 hingga Disember 2009 dengan menggunakan data daripada Laporan Bulanan Bank Negara Malaysia. Untuk menguji kepegungan data, ujian punca unit dilakukan berdasarkan piawai Augmented Dickey Fuller (ADF) dan Philips Perron (PP) dan ujian kointegrasi dijalankan mengikut prosedur Johansen. Kemudian, ujian Model Vektor Pembetulan Ralat (VECM) dilakukan untuk melihat hubungan antara pembolehubah yang diuji. Hipotesis nol dalam kajian ini ialah: (i) Tidak wujud hubungan yang signifikan antara indeks pengeluaran perindustrian (IPP) dengan deposit di bank, (ii) Tidak wujud hubungan yang signifikan antara indeks pengeluaran perindustrian (IPP) dengan pembiayaan sektor perbankan Islam serta (iii) Tidak wujud hubungan yang signifikan antara indeks

pengeluaran perindustrian (IPP) dengan kadar inflasi. Model kajian adalah seperti berikut:

$$IPP_t = f(D_t, P_t, INFLASI_t)$$

Yang mana,

- IPP_t = Indeks Pengeluaran Perindustrian bagi tahun t pada tahun asas 2000 = 100.
- D_t = Permintaan deposit (deposit pelaburan dan deposit tabungan) SPI bagi tahun t.
- P_t = Pembiayaan mengikut sektor bagi bank berdasarkan SPI bagi tahun t.
- i_t = kadar inflasi bagi tahun t (%) pada tahun asas 2000 = 100.

Oleh sebab kajian ini dijalankan menggunakan data bulanan, data Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK) tidak dapat digunakan kerana ia hanya boleh diperolehi dalam sukuan dan tahunan. Oleh itu, indeks pengeluaran perindustrian (2000 = 100) digunakan sebagai pengganti kepada kadar pengeluaran negara. Indeks pengeluaran perindustrian biasanya digunakan sebagai pengukur aktiviti ekonomi atau pendapatan negara disebabkan kegagalan untuk mendapatkan data KDNK dalam bentuk bulanan (Rohmah 2006; Kassim et al. 2009).

HASIL KAJIAN

Dari Jadual 1, didapati bahawa data yang diuji tidak mempunyai masalah punca unit selepas ujian punca unit Augmented Dickey Fuller (ADF) dan Phillips Perron (PP) dilakukan pada peringkat pembezaan yang pertama.

JADUAL 1. Ujian Punca Unit

Pembolehubah	ADF		Philips-Perron	
	Tanpa Trend	Trend	Tanpa Trend	Trend
	<i>Paras</i>			
IPP	-1.8909	-4.5589	-2.9661	-7.6378
DEPOSIT	3.6965	1.0931	3.7566	1.1314
BIAYAAN	0.7910	-2.3991	-0.6922	-8.6579
INFLASI	-7.8438	-7.6791	-7.8438	-7.9041
	<i>Pembezaan Pertama</i>			
ΔIPP	-12.1526*	-12.1208*	-30.8163*	-32.2398*
ΔDEPOSIT	-8.3587*	-9.1434*	-8.3312*	-9.0263*
ΔBIAYAAN	-6.6187*	-6.6795*	-0.6922*	-8.6579*

Nota: Simbol * mewakili pembolehubah signifikan pada 1 peratus dan 5 peratus
Simbol Δ mewakili operasi pembezaan pertama

Residual bagi persamaan regresi kadar pengeluaran negara dengan pembolehubah lain dalam kajian ini mesti pegun dan berintegrasi pada peringkat paras bagi mengenal pasti ujian kointegrasi Johansen layak dijalankan. Persamaan kadar pengeluaran negara dengan pembolehubah-pembolehubah yang lain dapat dirumuskan oleh persamaan di bawah:

$$\ln IPP_t = \ln \beta_0 + \ln \beta_1 D_t + \ln \beta_2 P_t + \ln \beta_3 INFLASI_t + \mu \quad (1)$$

di mana

- IPP_t = Indeks Pengeluaran Perindustrian bagi tahun t pada tahun asas 2000 = 100
- D_t = Permintaan deposit (deposit pelaburan dan deposit tabungan) SPI bagi tahun t (RM)

- P_t = Pembiayaan mengikut sektor bagi bank berdasarkan SPI bagi tahun t (RM)
 $INFLASI_t$ = kadar inflasi bagi tahun t (%) pada tahun asas 2000 = 100
 μ = Gangguan ralat,
 β_i = parameter model.

Berdasarkan Jadual 2, hasil ujian menunjukkan nilai statistik ADF adalah lebih kecil daripada nilai kritikal. Ini bererti *residual* persamaan regresi (1) adalah pegun (bermaksud malar) dan berintegrasi pada peringkat paras, iaitu iaitu $I(0)$. Dapat disimpulkan kesemua pembolehubah dalam persamaan (1) adalah berintegrasi. Maka ujian kointegrasi Johansen dapat diteruskan untuk mengenal pasti hubungan antara kesemua pembolehubah tersebut.

JADUAL 2. Ujian Kepegunan bagi Residual Persamaan Regresi

	ADF	t-Statistik
Nilai Statistik		-10.5640
Aras keertian	1%	-3.4861
	5%	-2.8859
	10%	-2.5798

Keputusan ujian statistik *Trace* dan ujian statistik *Maximum Eigenvalue* ditunjukkan dalam Jadual 3. Pada hipotesis nol ($p = 0$), nilai statistik *Trace* 76.0422 adalah lebih tinggi daripada nilai kritikal 47.8561 pada tahap signifikan lima peratus. Keputusan ujian statistik *Trace* dan ujian *Maximum Eigenvalue* menunjukkan wujudnya satu hubungan jangka panjang pada nilai kritikal lima peratus. Ini kerana pada hipotesis nol ($p = 0$), nilai statistik

JADUAL 3. Ujian Kointegrasi Johansen

H_0	H_A	<i>Eigenvalue</i>	<i>Trace</i>	95%	λ_{maks}	95%
$p = 0$	$p = 1$	0.2866	76.0422**	47.8561	38.8303**	27.5843
$p \leq 1$	$p = 2$	0.1751	37.2119	29.7971	22.1310	21.1316
$p \leq 2$	$p = 3$	0.0983	15.0810	15.4947	11.9022	14.2646
$p \leq 3$	$p = 4$	0.0273	3.1788	3.8415	3.1788	3.8415

Nota: Simbol ** mewakili statistik yang signifikan pada tingkat 5 peratus. Simbol λ_{maks} mewakili nilai MacKinnon

Max-Eigenvalue 38.8303 adalah lebih tinggi daripada nilai kritikal lima peratus iaitu 27.5843. Berdasarkan keputusan kointegrasi Johansen seperti dalam Jadual 3, satu model kointegrasi dapat dibentuk bagi menunjukkan hubungan jangka panjang antara kadar pengeluaran negara dengan pembolehubah lain dalam Jadual.

Melalui Jadual 4, persamaan jangka panjang antara pembolehubah di atas dapat dibentuk seperti dalam persamaan (2). Keseluruhannya, peningkatan pembiayaan sektor di SPI (BIAYAAN) dan kadar inflasi (INFLASI) akan menyebabkan kadar pengeluaran negara juga meningkat. Ini bermakna, BIAYAAN dan INFLASI

JADUAL 4. Anggaran Vektor Kointegrasi dalam Penganggaran Johansen

Model/Pembolehubah	IPP	BIAYA	DEPOSIT	INFLASI	Pemalar
Kadar pengeluaran Negara	1.0000 [-2.8796]	-0.00103 [2.5021]	0.001058 [5.9950]	-66.3366	-482.3735

Nota: Nilai dalam [ ] adalah t-statistik

mempunyai hubungan yang positif dengan kadar pengeluaran negara. Deposit pula mempunyai hubungan yang negatif dengan kadar pengeluaran negara.

$$IPP = 482.3735 + 0.00103BIAYAAN - 0.001058DEPOSIT + 66.3366INFLASI \quad (2)$$

Dalam ujian VECM, terma pembetulan ralat (ECT) dimasukkan sebagai regresor tambahan. Ujian VECM melihat perubahan dalam pemboleh ubah bersandar dan pemboleh ubah bebas sebagai hubungan jangka pendek. Keseluruhannya, sebarang ketidakseimbangan yang dihasilkan oleh perubahan BIAYAAN, DEPOSIT, dan INFLASI dapat diselaraskan dan keseimbangan jangka panjang tercapai. Keputusan juga didapati wujud

hubungan jangka pendek signifikan antara pemboleh ubah BIAYAAN, DEPOSIT, dan INFLASI dengan IPP. Berdasarkan Jadual 5, peningkatan 1 unit sisihan piawai daripada hubungan jangka panjang akan menyebabkan peningkatan IPP sebanyak 0.00252 mata. Dengan itu, persamaan hubungan keempat-empat pembolehubah dalam jangka panjang berupaya dikembalikan.

Dalam jangka pendek, peningkatan 1 unit sisihan piawai BIAYAAN akan menyebabkan IPP meningkat sebanyak 4.3762 mata. Selain itu, peningkatan 1 unit sisihan piawai DEPOSIT akan menyebabkan nilai IPP berkurang sebanyak 0.5049 mata. Peningkatan 1 unit sisihan piawai INFLASI turut mengurangkan nilai IPP sebanyak 0.000399 mata.

JADUAL 5 : Ujian VECM

Ralat Pembetulan/ Pembolehubah	D(IPP)	D(BIAYA)	D(DEPOSIT)	D(INFLASI)
ECTt-1	0.00252 [1.4290]	4.3762 [2.3890]	-0.5049 [-1.9901]	-0.000399 [-5.3323]

Nota: Nilai dalam kurungan [ ] adalah t-statistik

RUMUSAN

Kajian ini mengenal pasti hubungan pembiayaan dengan kadar pengeluaran negara di Malaysia. Hasil kajian ini mendapati bahawa pembiayaan perbankan Islam dan kadar inflasi berhubungan secara positif dengan kadar pengeluaran negara. Ini bermaksud, peningkatan pembiayaan akan menyumbang kepada peningkatan pendapatan negara. Ini mungkin disebabkan pembiayaan perbankan Islam yang disalurkan kepada sektor ekonomi negara telah mencipta peluang pekerjaan. Apabila isi rumah bekerja, mereka memperoleh pendapatan dan berbelanja. Seterusnya kitaran ekonomi berlaku seperti teori Keynes, apabila penggunaan dan pelaburan meningkat maka pendapatan negara meningkat. Malaysia merupakan sebuah negara yang kaya dari segi sumber alam semulajadi seperti petroleum, gas, bijih timah dan tanahnya yang sesuai untuk pertanian. Sekiranya sumber semulajadi ini digunakan secara cekap, ekonomi negara dijangka akan bertumbuh dengan lebih mantap. Demi menjayakan motif pertumbuhan ekonomi ini, sumber dana yang mencukupi diperlukan. Oleh sebab itu, pembiayaan daripada perbankan Islam amat diperlukan.

RUJUKAN

- Bank Negara Malaysia. 2010. *Laporan Bulanan Bank Negara Malaysia 1999-2010*. Kuala Lumpur: Bank Negara Malaysia.
- Bazoumana Outtara. 2004. Modelling the long run determinants of private investment in Senegal. *The School of Economic Discussion Paper Series 0413*, The University of Manchester.

- Beyond Economic Growth: An Introduction to sustainable development. Second edition. World Bank.
- Cheng Li. 2009. Savings, investment and capital mobility within China. *China Economic Review* 21: 14-23
- Ennis, H.M. & Keister, T. 2006. Bank runs and investment decisions revisited. *Journal of Monetary Economics* 53: 217-232.
- Gujarawati, D.N. 1995. *Basic Econometrics*. Singapore: McGraw-Hill.
- Hamlaid, Y. 1984. The Malaysia demand for money: Futher evidence. *Journal Ekonomi Malaysia* 9: 87-100.
- Jeong, W. et al. 2003. The long-run interdependence of bank-health, investment-oriented bank loans and economic performance: A time-series analysis.
- Juthathip & Archanun. 2008. Private investment: Trends and determinants in Thailand. *World Development* 36: 1709-1724.
- Payne, J.E. 2005. Savings-investment dynamics in Mexico. *Journal of Policy Modelling* 27: 525-534.
- Richard T. Froyen & Linda Low. 2001. *Macroeconomic: An Asian Perspective*. Prentice Hall.
- Suliman Warred Almasared. 2004. Pelaburan asing, pelaburan domestik dan pertumbuhan ekonomi: Bukti daripada negara ASEAN-5.

Aisyah Abdul Rahman, Ph.D
Shim Man Kit
Pusat Pengajian Pengurusan Perniagaan
Fakulti Ekonomi dan Perniagaan
43650 UKM, Bangi, Selangor
peepoblue@yahoo.ca; eychah@ukm.my